

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXI. Tria à Theologis requisita ad peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

Quis sit iste modus, & quæ sint ista peccata, quæ ita impediunt perversionem ad regnum Dei, ut tamen sanctorum amicorum meritis impetrent indulgentiam, difficillimum est invenire, desinire periculosissimum. Ego certe usque ad hoc tempus, cum satagerem, ad eorum indaginem pervenire non potui. Mirum centè quòd tantam in eo facilitatem sibi plures imaginentur Neoterici, in quo tantam difficultatem veterum Patrum oculatissimus in ultima etiam invenit atate: propecta quippe atatis erat, & morti vicinus, cum suis de Civitate libris finem imposuit.

169 Ratio verò difficultatis est, tum quia circa moralia magis caligat oculus humanæ mentis, quàm circa alia: ita ut Augustinus in l. de nat. & grat. deplorat miserabiles tenebras, quas in animo agnoscit humano, qui scit quemadmodum leonem domare debeat, & nescit quemadmodum debeat vivere. Tum quia plerumque malum non ex regula virtutis, sed ex dictamine suæ cupiditatis, quilibet metitur.

170 Illud præterea accidit (inquit Augustinus Enchirid. c. 80.) quòd peccata, quamvis magna & horrenda, cum in consuetudinem venerint, aut parva, aut nulla esse credantur, usque adeò, ut non solum non occultanda, sed etiam predicanda ac diffamanda videantur. Sic nostris temporibus ita multa mala, non tamen talia qualia Sodomitarum, in apertam consuetudinem jam venerunt, ut pro his non solum excommunicare aliquem non audeamus Laicum, sed nec Clericum degradare.

171 Addit laudato l. 21. de Civit. c. ult. rationem, ob quam difficile est peccatorum gravitatem cognoscere: Fortassis propterea latent, ne studium proficiendi ad omnia peccata cavenda pigrescat. Quoniam si sciretur, quæ vel qualia sint delicta, eis securus se obvolveres humana segnitie.

172 Posteriorem assertionis nostræ partem idem Augustinus tradit Enchiridii cap. 78. Quæ sint autem levia & gravia peccata, non humano, sed divino sunt pensanda iudicio... miserari scilicet conjugii, non filiorum procreandorum causa... sed carnalis etiam voluptatis; ut fornicationis, sive adulteri, sive cuiusquam alterius immunditia mortiferum malum, quòd potest tentante satana libido pertrahere; incontinentiam deviat infirmitas, possit... hoc putari non esse peccatum: quia venerabilis Paulus I. Cor. 7. 5. conjugibus ait: „ Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi. Et iterum ad idipsum estote, ne vos tentet satanas propter incontinentiam vestram: „ nisi addidisset: „ Hoc autem dico secundum veniam, non secundum imperium. „

Quis autem jam esse peccatum neget, cum dari veniam facientibus Apostolica autoritate fateatur? Tale quiddam est ubi I. Cor. 6. I. dicit:

„ Audeat quisquam vestrum adversus alterum negotium habens, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos: ... Sic non est inter vos, quisquam sapiens, qui possit inter fratrem suum

Tom. I.

judicare; sed frater cum fratre iudicatur: & hoc apud infideles. „ Nam & hic posset putari, iudicium habere adversus alterum, non esse peccatum, sed tanummodo id, extra Ecclesiam velle iudicari, nisi secutus adjungeret: „ Jam quidem omnino delictum est, quia iudicia habetis vobiscum. „ Et ne quisquam hoc ita exonsaret, ut diceret, iustum se habere iudicium, sed iniquitatem se pati, quam velle à se iudicium sententiâ removeri: continuo talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit, atque ait: „ Quare non magis iniquitatem patimini? quare non potius fraudamini? ... Prohibuit itaque suos de secularibus rebus cum aliis hominibus habere iudiciam: ex qua doctrina Apostolus dicit esse delictum. Hactenus Augustinus, qui tamen epist. 48. docet, non omnimodè illicitum esse, iudicio publico res suas defendere.

Qui & rursus Enchirid. c. 79. dicit: Sunt autem quedam, quæ levissima putarentur, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem fratri suo, fatue, reum gehenna putaret, nisi Veritas diceret: reus erit gehenna ignis? Aut quis existimaret, quam magnum sit peccatum, dies observare & menses, & annos, & tempora, sicut observant, qui certis diebus, sive mensibus, sive annis, volunt vel nolunt aliquid inchoare, eò quòd secundum vanam doctrinam hominum, sancta vel infansa existiment tempora; nisi huius mali magnitudinem ex timore Apostoli pensaremus, qui talibus ait: „ Timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis. „

Porro ex eo quòd Augustinus supra dixit, divino iudicio pensandum, quæ levia, & quæ gravia sint peccata, consequens est, id ex Scriptura & Sanctorum Traditione determinandum. Quòd si ex his, vel communi Ecclesiæ doctrina id certò nequeat determinari, prudens Theologus caveat id ex se audacter determinare: suspendat potius iudicium suum, saltem ubi veritas ambigua est. Cum tunc periculosum sit id determinare, uti docet S. Thomas quodlib. 9. a. 15. Et ideò Concilium Vabrense anni 1368. dicit, quòd Confessor non debet esse promptus ad facile iudicandum de aliquo, quòd sit mortale peccatum, nisi sit in dictis Scriptura vel Sanctorum expressum. Nec tamen ideò promptus, seu facilis tunc esse debet ad iudicandum esse veniale dumtaxat. Cum utrumque periculosum esse moneat Doctor Angelicus loco citato. Id ergo divino relinquat iudicio, suspendens interim suum. In eo tamen Theologi conveniunt, illud esse mortale, cui vix, seu gravem pœnam Scriptura comminatur. Atque ita Augustinus tradit Enchirid. c. 78.

CAPUT XXI.

Tria à Theologis requisita ad peccatum mortale.

Tria illa sunt, perfecta advertentia delibatioque ex parte intellectus. Perfectus

consensus ex parte voluntatis. Materia gravis ex parte objecti. Peccatum namque mortale, peccatum est perfectum, juxta illud S. Thomæ 1. 2. q. 88. a. 6. *Veniale & mortale differunt, sicut perfectum & imperfectum in genere peccati.* Ad peccatum verò perfectum imprimis requiritur voluntarium perfectum; quod non est sine plena deliberatione, plenoque consensu, uti manifestum videtur in semidormientibus, quorum peccata perfecta non sunt, ob defectum plenæ deliberationis, plenique consensûs. Deinde requiritur materia capax præcipi vel prohiberi sub privatione divinæ amicitia, quam sicut divina bonitas non subtrahit, nisi ob peccatum cui plenè consentimus; ita nec nisi ob rem seu materiam gravem.

176 Ad quorum intelligentiam observandum 1.º ad peccatum mortale necessariam non esse advertentiam actualem ad malitiam actûs ex se mali, sed solum ad actum ipsum, cui malitia per se annexa est; uti nec est necessarium voluntarium formale, voluntate malitiæ, sed voluntate facti per se mali dumtaxat, uti docet Augustinus, & fusè probabitur p. 4. Ubi pariter ostendetur voluntarium istud formale voluntate facti, esse voluntarium interpretativum voluntate peccati, nec esse sine proportionata advertentia, seu cognitione interpretativa malitiæ actûs.

177 Observandum 2.º consensum esse actum deliberatum voluntatis, objectum sibi propositum acceptantis, juxta illud Augustini l. 1. de mendacio c. 19. *Tunc consentimus, cum approbamus & volumus.* Nec tamen ad mortale necesse est quòd approbatio seu acceptatio ista voluntatis sit directa, expressa, & explicita, uti proximè dixi; sed sufficit indirecta, & implicita; nec esse debet positiva, sed negativa sufficit, & interpretativa, in eo consistens, quòd voluntas non repellat malum, cum illud repellere deberet, habeatque se negativè, v. g. circa turpes cogitationes, dum tenetur contra eos habere se positivè, iis positivè resistendo. Dum enim homo, absque justa necessitate, in se permittit, vel rerum turpium cogitationes (quæ animum delectatione afficiendo, alliciunt ad peccatum) vel pravos carnis motus contra rationem insurgere, nec iis positivè resistit, censetur iis interpretativè consentire, juxta illud: *qui tacet, consentire videtur*; si scilicet taceat, dum contradicere deberet. Voluntas autem arctiori obligatione tumultuarios illos motus cohibere tenetur, quam Magistratus tumultuarios motus populi seditiosi. Similiter voluntas consentire censetur dictis cogitationibus, si eas non abigat statim ut animum fubeunt, & ratio delectationem perpendit, & nocumentum ipsius. Quia, ut S. Thomas ait in qq. disput. de verit. q. 15. a. 4. ad 10. *anrequam ratio delectationem perpendat, vel nocumentum ipsius, non habet interpretativum consensum, etiamsi non resistat.* Sed quando jam

perpendit ratio de delectatione insurgente, & de nocumento consequente: utpote cum percipit homo se totaliter per hujusmodi delectationem in peccatum inclinari, & in præceptis rueri, nisi expressè resistat, videtur consentire. Et tunc peccatum ad rationem transfertur per ejus actum. Quia agere, & non agere, cum quis agere debet, ad idem genus actûs reducuntur; secundum quod peccatum omissionis ad peccatum actûs reducitur. Sed de his plura to. 2. ad sextum Decalogi præceptum.

Observandum 3.º materia parvitatem universim quidem à mortali peccato excusare, ubi reverà datur; sed eam in peccatis omnibus non dari. Sunt enim aliqua, quæ materia parvitatem à mortali excusantem non admittunt, v. g. peccata venerea, prout Clemens VIII. in Officio S. Inquisitionis declaravit, teste Baldello to. 1. l. 3. sect. 2. c. 4. sequiturque ex eo quòd Alexander VII. hanc damnaverit propositionem: *Est probabilis opinio, que dicit, tantum esse veniale osculum, habitum ob delectationem carnalem & sensibilem, que ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterius, & pollutionis.*

Non dari etiam materia parvitatem in peccatis quæ immediatè sunt contra Deum, Doctores omnes tradunt. Nec hoc ingeniosus Scriptor disp. 9. de peccatis n. 22. & 25. benè limitat ad casum quo Deus, divinaque attributa apprehenduntur ut in se sunt: secus existimans de peccatis, quæ immediatè sunt contra Deum, divinaque attributa, apprehensa non ut in se sunt, sed ut sunt formaliter in mente hominis, ea inadæquatè apprehendentis, & ab invicem præscindentis; eò quòd ipsi incredibile videatur, quòd Deus hominem velit æternum punire, quia vocat ipsum in testem falsi de pica volante.

Verùm hoc incredibile non esse, imò credendum esse, constat ex damnatione illius propositionis per Innocentium XI. *Vocare Deum in resem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam vellet aut possit damnare hominem.*

Nec laudato Scriptori id visum fuisset incredibile, si animadvertisset 1.º juramentum esse invocationem divini testimonii ad alicujus dicti vel rei confirmationem. 2.º materiam perjurii, quo Deus vocatur in testem falsi, esse duplicem; intrinsecam unam, seu essentialem; extrinsecam alteram, seu accidentalem. Intrinseca est irreverentia, quam in Deum committit, qui Dei testimonium in falsi confirmationem adhibet. Quam irreverentiam ab ejusmodi perjurio inseparabilem, eidemque essentialem esse, S. Thomas expressè tradit 2. 2. q. 18. a. 1. Extrinseca, est illa res, in cujus confirmationem juramentum adhibetur, v. g. mendacium jocosum de visa pica volante, quæ idèd materia extrinseca dicitur, quia falsa jurationi prorsus extrinsecum seu accidentale est, quod ad istud vel illud in particulari adhibetur.

Ad hoc quisquis animadvertit, facile in-

relegit, quod tamen malitia perjurii, quod Deus in levis mendacii testem invocatur, non sit absolutè gravis, spectatà præcisè materià ipsius accidentali & extrinsecà; necessariò tamen existimanda sit gravis, spectatà materià essentiali & intrinsecà, irreverentià utique in Deum: neque enim homo sensatus existimare potest, gravem non esse irreverentiã in Deum, ipsum in falsi, quàmlibet minimi, testem adhibere: cum eo ipso Deus, seu prima Veritas, falli fallereque nescia non esset, si falsum, quàmlibet parvum, testificari posset. Quisquis proinde Deum in falsi, quàmlibet minimi, testem adhibet, *per hoc dat intelligere, vel quod Deus veritatem non cognoscat; vel quod falsum testificari velit*, ait S. Thomas loco allegato. Ergo, quantum in se est, facit Deum non Deum: utpote eo ipso non Deum, quo vel in minimo veritatis nescium, vel falsi testem. Quod Deo graviter injuriosum esse, quis sapiens potest in dubium revocare?

CAPUT XXII.

Peccatum ex genere suo mortale, tribus modis fit veniale.

183. Peccatum illud ex genere suo mortale dicitur, quod intra propriam lineam, sive in propria specie sistendo, absque adventu malitiæ alterius speciei, contingit esse mortale, ut furtum. Illud autem peccatum est ex genere suo veniale, quod intra propriam lineam, seu speciem, sine adventu malitiæ alterius speciei, nunquam contingit esse mortale, ut mendacium jocofum.

184. Quòd igitur peccatum ex genere suo mortale tribus modis fiat veniale, manifestum est ex dictis superiori capite. Si enim ad mortale peccatum tria requirantur, perfecta advertentia, perfectus consensus, & materia gravis, consequens est, deficiente quolibet ex his tribus, peccatum deficere mortale, adeoque tribus modis de mortali fieri veniale, vel scilicet ob imperfectionem advertentiæ, vel ob imperfectionem consensus, vel ob materiæ parvitatem, ubi ea parvitas datur.

185. Quòdque id contingat ob materiæ parvitatem, constat in furto unius assis v. g. Quòd etiam contingat propter imperfectionem actûs (vel scilicet ex parte intellectûs, vel ex parte voluntatis) S. Thomas docet 1. 2. q. 88. a. 6. hisce verbis: *Potest, quod ex genere est mortale, esse veniale propter imperfectionem actûs: quia non perfecte pertingit ad rationem actûs moralis.* Exemplum est in motibus subitis, qui dicuntur secundò primi. Ita etiam accidere potest in semidormientibus, & in magna animi perturbatione citra culpam nostram superveniente; qualis v. g. accidit justo Lot, qui videns horrendam Sodomitarum impietatem, suis impendentem hospitibus tam venerandis, eorumque indemnitati, pudicitia & honori consulere volens, nec aliter valens,

adeò perturbatus fuit, ut inops consilii, filias suas obtulerit libidini ipsorum, ad avertendam sodomiticam injuriam hospitum illorum. Hoc enim *perturbationi Lot, non consilio tribuendum* censet Augustinus l. 1. qq. in Genes. q. 42. Quæ perturbatio tanta fuit, ut non attenderit sibi licitam non esse oblationem illam filiarum suarum; sed *aliena ille vir justus timendo peccata, qua nisi consentientes inquinare non possunt, perturbatus non attendit ad suum, quo voluit filias suas subdere libidinibus impiorum*, ait Augustinus l. contra mendac. c. 9. Ita etiam Lyranus, Thomas Anglicus, Toftatus, Lipomanus, Peterius, & à Lapide in c. 19. Genes. ad v. 8. Non dubium proinde quòd perturbatio illa multum diminuerit de gravitate peccati ipsius, tamen pro certo tenendum sit, non fuisse ipsi licitum filias suas offerre ad minus peccatum, ad gravius avertendum. Hoc enim licitum esse *periculosissime admittitur*, inquit Augustinus laudatà q. 42.

CAPUT XXIII.

Peccatum ex genere suo veniale, sex modis contingit esse mortale.

PRIMO utique propter conscientia errorem, quo quis mortale esse credit quod facit, licet reverà non sit nisi veniale. Ita S. Bernardus l. de præcepto & dispens. & S. Thomas quodlib. 9. q. 7. a. 15. ibi: *Error, quo creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia ligat ad peccatum mortale.* Quia scilicet illud cum tali conscientia faciens, consentit in mortale; sicut in peccatum consentit, qui facit id quod sibi conscientia errans dicit esse peccatum, cum reverà non sit. Propter quam rationem Apostolus Rom. 14. dicit, quòd *nihil commune est in Christo, nisi ei qui putat commune esse.* Et rursus: *Si comederis de idolotris, damnatus es, quia non ex fide.*

Secundò, propter relationem peccati de se venialis ad finem mortaliter pravum, ut dum verbum jocofum profertur ex intentione provocandi ad fornicationem. Ita S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 3. Ratio est, quia sicut opera ex se bona, prava fiunt, si ex prava fiant intentione; sic peccata ex se venialia, mortalia fiunt, si fiant ex intentione mortaliter prava. *Qui enim viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo.*

Tertiò, propter finem ultimum cordis in eo constitutum; quod tunc fit, cum quis actui venialiter peccaminoso tanto adhæret affectu, ut amor illius divinæ præferatur amicitia; ita ut propter illum paratus sit transgredi præceptum graviter obligans; paratus proinde divinam potiùs amicitiam perdere, quàm ab illo abstinere. Ita S. Thomas ibidem. Et meritò: quia primo maximoque mandato quisque sub mortali tenetur Deum super omnia diligere.

Quartò, propter grave scandalum, quod ex peccato, secundum se levi, praveritur, vel